

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди

Совединия болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1925 чылда
үндүлүштүгү

1965 ч.

ИЮНЬ

17

ЧЕТВЕРГ

№ 141 (6158).

Өрттө 2 көп.

Коммунист болгаш оң бедик харыысалгазы

«Шынның» бо номеринде Социалист Күш-ажылдың Маалыры Ооржак Лопсачтың чагаа-зы парлаттыган. Коммунистерниң бедик харыысалгазын дугайында айтырыгы амыдыралга холбаштырып чугаалжырын ол бодунуң чагаа-зына күзөп турар. Редакция оу деткип, коммунистерниң бугурулге болгаш хейинини ажал-чорудулазынын, оларның авангардынын дугайында мактады-даа, шүтүмчүлүгүндө чагаалары хейи-биле парлаар, эш Лопсачтың чагаа-зын харыысалганын «Коммунистерниң бедик харыысалгазын дугайында чугаалжымы» деп ага ада-биле алаан уениң дугурунда парлап үндүрүп деп шийтирилген. Ол болза коммунистерниң мурнакчы ролун болгаш харыысалгазын бедиктериниң чогуру ролюн ойнар.

Бистин партияныс бодунуң кежигүннериниң адын улам-на бедик кедүрүп келген. «Партия кежигүнүнүн адын болгаш умур-дузанын бедик, бедик болгаш улам-на бедик кедүрүп ордалажыр умурлуг бис» деп В. И. Ленин бисти өрөткен. Партия ол денинчи чагыларны удурутпа болдуруп турар.

Бистин республикада чонунуң чоргалар-биле адап турары хей-хөй коммунистер бар. Олар болза Оюн Солдун-оол (Бий-Хем), Уруе Калдан (Бай-Тайга), Самба Санаа (Тес-Хем), саанчылар Клавдия Тивин (Танды), Александр Удугун (Бий-Хем), Кол Чашпак (Току, «Май 1» колхоз), механикатор Николай Анышин (Каз-Хем), кукурлаачы Петр Писко (Танды); Кызылда туудуш ажалчылар Оюн Калдан, Монгуш Очур-оол болгаш оон-даа өскөлдөр. Совет Эвилелиниң Коммунист партия-зынын кежигүнүн бедик адын арыг кадалаган, күш-ажылда-да, хей-инини ажалында-да оона-лып чоруп шак ында алдар-сурагы коммунистерниң коллектив, район бурузунун чыккыча ап болур. Олар болза, күш-ажылды коммунисттер өзү-биле көөрүнүң үлгүлери көрүзүп, социалист чарыштын организацилалары, мурнакчы болгаш депшилетиг чоруктуң непердикчилери болуп, боттарынын ажалга мергежилди локтаамал бедикти турарлар. Чон ындагы коммунистерни чоргалары, оларны хүндүтүп, боттарының баштыңары кылдыр көрүп турары өөрүнүчү.

Каз-Хем районунуң «Тилдеге» колхозунуң механизатору Николай Анышиниң алдар-сураа алтып турар. Амгы уениң техниказын ол чоргалар-биле «чүгенеп ап», комбайны, тракторну болгаш автомабилди-даа мергежилди чорудуп билер. Эрткен чылдың күскү дүжүт ажаал алышканынын уенинде эш Анышин ажаалда агрегатын соксаал чок, бедик бугуручулуг ажалы дээш чарыштын өгөлөкчил болуп, бодунуң сөзүн алдары-биле алаан, сезонда 600 тонна тарааны бастырган. Бо чылдың чакы тарылгазында эки ажалдаан. Калбак мергежилди бо мурнакчы кижини чылдың бугу агриделинде туралаан-на техниканы башкарып, ажалдап, ам гараж аргелектилген, коммунисттер бугуру авангарды ролун көрүзүп турар.

«Кызыл тууду» аргелединиң хоочун туудузу, коммунист Оюн Калданын оң коллективни кай-гамчык хүндүлээр. Эш Калдан үжөн ажал чылдарынын иштинде бодунуң туудузу ажалының дуржулазын чеже ажалында дамчытаан, чеже ажал тууду-галары өөрөтпөөн дээрли. Тууду-галар коллективниң хей-хөй кежигүннери ону «башкыныс» деп хүндүлөп адаар. Пенсияже кирер үеи чедиң келсе-даа ол ам-даа ажалдап, партияны далааны күүсөдүп, туудузу кадрларын ам-даа өөрөдүп турар.

Коммунистерге партиянын, күрүениң, улустун нини аргеле-жыч чүдөн-даа артык бедик. Бедик меледер, күш-ажылчы, хей-иничи чорук — коммунистти онзагай шынары ол. Эки сөзү-биле херек кырында ажал-херээ дамчытаан, ажалда четпестерге өштөп чок болурун, билингерек, улургак болгаш бот-оожургалды чорукка хөнү чок болурун, партия-куртуу чүрүмүн шыныгы сагырын коммунистерде партия неген турар. Коммунист чүгдө бодунуң дугайын ажал, бодунуң партия организацилалында, бугу партияда болушкунуң дээш харыы-салгазы.

Ажалчы чоннарның калбак массалары коммунисттер күш-ажыл дээш шимчөөшкүндө кирип тур-да, коммунистер оон хажыызын канчап турары. Ындагы четпестер бисте бары харааданчы. «Элегес» совхозтун 60 коммуни-теринден чүгдө 6 киж, «Комму-низмниң хереди» колхозтун

(Танды) 48 коммунистериниң чүг-дө 2-и ол шимчөөшкүндө кирип турарын канчап эки деп са-наар боор. Коммунистерниң бугу-рулге талазы-биле мурнакчы ролу ол ажал-агылдарды дыка кошкак дээрлиң ол фактылар херечилеп турарлар.

Уставтың негелдерини комму-нистерниң күүсөдүп турарынын дугайында айтырыгы СЭКП-ниң Танды райкомунуң пленумунга чугаалжып турда, улуг четпестер илерөөн. «Межегей» совхозтун Алаак сут-баран фермазында бригадир турган Азарак оуру-чу арагаллап, ажалга харыысал-гыч чорун чидирип, аморальды үлгүлөргө кылып тургаш, ажал-дан үндүрткен, ону партия-ның хүрөөлөнгө тургусас ду-гайында айтырыгы коммунистер шыгызы-биле кедүрүп. Ол коммунист болза партияны харыысалга, арын нугу дугайын бичи-даа болавастан, өг-бүлө талазы-биле бузалап, үй-бүлө салдыган киж болган. Партия ындагы чорук чок чоруктар-биле калчап-даа өштөспө.

Хей-иничи партияны орг-анизацилалары дээш хевир болуп партияны ролун улам ылай бедиктер, коммунисттер тургу-зушунуң бугу участоктарында оң улап-башкарып шынарын күштөдүрүп; партия-биле улус-тун чангыс экин башкалар, пар-тия кежигүнү ажал массалар-биле партияны харыысалгынын хевир-лери байлар, ажалчы чоннары улам хей-биле партия кежигүн-нериниң меледериниң болгаш илелкейининиң денилинге чедир кедүрүп; партиянын иштики де-мократиячыл улам ылай хөгжүдөр, партия кежигүнүвүң адынын уахур-дузанын бедиктер, бугу ком-мунистерин илелкейин болгаш бот-тыныгыр чорун өстүрүп, партия хүрөөлөнгө чангыс экин болгаш сыры каттыжышынын быжылаар — коммунистни кал-ба-биле тургузуп турар амгы үеде бистин коммунисттер партия-ныстың хөгжүдүш шак-ла ындагы улаанышкынары. Партияның илелкейин ажалды болгаш пар-тияны-организацин удурутпаган чыл чаа, аяне бедик денили дүшкөн турарын партиянын Про-грамманы партия организацила-рындан неген турар. Ам биске, коммунистерге, чок чүгдө—ол про-грамманы, уставтың негелдерини амыдыралга хүн бүрүдө үгөргөли боттандыры болур.

АГААРДА—АН-22

Кайгамчык улуг чаа совет самолёт

АН-22 дээр чаа совет самолёт июнь 15-те 11.00 шакта Парижте барып хонган. Ол болза ында амыттыган делегейге — аэронавтикамың болгаш космопун 26-гы делегей салонунга №1 делег болур.

Бо машинаны О. К. Антоновтун удуртканы конструкторлар бюроз тургускан. Ол — делегейде эң улуг самолёт. Агаарга ол 80 тонна чүктү азы 720 пассажирлерни кедүрер аргалыг.

Ол аажок улуг самолётту даштындан көргө Антоновтун АН-10 бол-гаш АН-24 дээр эки сурагылы машиналарында дөмөйлөшкөн. Чалгыны база бедик, Антоновтун чогааткан самолёттарының эң бичези — АН-2 оң адаанга ама-ла хостуг туруп ап болур. Ынчалза-даа бодунуң хем-чээлдериниң талазы-биле бо самолёт бугу АН-марны каш катап амып тур-рар.

Чаа машина грунт-дувар аэродромдардан ужулуп үнүп болгаш оларга барып хонуп ап болур.

АН-22 дөрт турбоинт шимчедикчилг. Оларның тус бүрүзү 15 муң аът күштүг. Делегейде өске чаңгыс-даа самолётта ындагы «күштүг»

СЭТА-нын дыңнады

„Космос-68“ ужудуушкунда

Черниң «Космос-68» дээр кылмал спутнигин 1965 чыл-дыңиюнь 15-те Совет Эвилелинден ээлчег өзүгаар салып үн-дүргөн.

1962 чылдың март 16-да СЭТА-ның чарлаан программ-асына дууштур космос делегемин шимчелээрин урулчулээр-биле спутнигиң бортунда эртем аппаратуразын тургускан. Спутниги орбитаже мындыг параметрлер-биле салып үн-дүргөн:

Эргилериниң эге үези 89,77 минута;
Черниң кырындан эң-не ырак хемчээли (апогейге) 334 ки-лометр;

Черниң кырындан эң-не өзөш дээш ырак хемчээли (перигейге) 205 километр;

Орбитаның ийленери 65 градус.

Эртем аппаратуразындан аңгыда, спутникте: мегагерциң 19,996 частоталарына ажалдаар радио-дамчыдыкчы; орби-таның элементтерин ылап хемчээр радиосистема; прибор-ларның болгаш эртем аппаратуразының ажалынын дугайын-

Республиканың күш-ажылчы хүнү

Олар ийги ээлчегинн туудунда

Онза чугула туудундан

Чаңыл болган чүрүмүң өзү-гаар бригаданың кежигүнери чаа келген айны баштайгы хүнүдө боттарынын кылган ажалынын түнеленин үндүрүп, чаа сурагал-ларын ийлип алыр дээш чыгыс хонуп келгенер. Майның түнел-лери тууду-галары өрткөн: ай-паны 130 хуу күүсөттинер. Эрткен айның көрүзүлгө-биле алырга, орта С. Бисарев, В. Вол-ков, С. Давид болгаш өскөлдөр-даа шүгүлүп үгөнгөн. Ызынчы-

бетоншиктер ай дүргүзүндө база бир чаа холушкак мергежилди чедиң ап шыдааннар. Ол дээр-ге кырыш шыгыкчылары болган. Ийни айда олар материал-техник-тиң скард тууду-ла, төп септелге-механиктер мастеркалынын эс-такадазында кырыш шыгыны-ның ажалдарын чорудар апар.

Үш ай дүргүзүндө өске-даа черлерге ындагы ажалды күүс-дөп тургаш, нийтин-биле 3000 дөрбелчин метр шыгы ажалын

чорудары көрдүгөн. Ол дээр-ге ындагы бедик өскө ажал. Ынчалза-даа бригаданың кежигүнери бо улаада аразында сү-мелешкөн, ол улуг хемчээлдиң ажалдарын 5 хонуг бурунгаар күүсөдүр деп сурагалы салган-нар. Бо болза амгы үеде Ах-Дову-ракта улам-на сурагыл апар чыдар Виктор Голубевтиң брига-дазы-дыр.

Ийги ээлчегинн объекттерин ажалдага дүргөн килер дээш тууду-галар улуг ажалдарын чо-рудуп турар. Ындагы болза-даа чамык үдүрүп эштерин шүш-пөң чорутуун уржу-биле саа-далдыг чүүлдер ам-аа чалгай-тынмааныга бригаданың кежигүнери хонуп турар. Июнь 15-те тракторлар турар гаражы ажалдага кирип, Викторнуң ту-уду-галары оң тууг ажалдарын май 31-де-те шеверлектелер ажалдаар кылдыр доолтунан. Мынчага дээр өлчө шеверлектелер ажаллап кирибиз.

А 48 тууг аргелединиң мыза шеверлээр участогунуң началь-ниги эш Игнатьев оон чылаага-нынга чай чок деп сылгап хал турар. А ийги ээлчегинн тууг объекттерин ажалдага кири-

ри база-ла сонгалалдып болбас ажал ышкыдыл.

Эрткен айны сурагыл тууду-галар Күжүтөг Калар-оолга удурткан бригада база-ла челишкенин-биле дооскан. Материал-техник-тиң скардтын кран турар астака-дазынын тавалга 40 кубометр бетон күттүгөн. Ол ажалга беш хүнүң чарыдазы дөөн болза, бо эрес кижилер ийи-ле хүн херге-лөөн. Эстакаданың чүгдө бетондан кылган шалазын үш хүн дүргү-зүндө кылдыр тургаш, бүзүн чар-тык хүн доолтунан. Оон-биле чер-гелештир ук бригаданың кежигүнери улуг болгаш ортумак үр-мектешкэн чорутуунуң чангыс аай мөмөдүтиң платанын де-лери чериң бүрүн дескилеш де-лаллар.

Майның планын ооналганы ол бригада 120 хуу күүсөдүп шы-даа болгаш үгөн айны ажал темпини база адуулапас деп со-рулганы салган. Оон хонукта 100 тонна арматурамын элпээн, 500 кубометр бетоуну куткап, комму-нисттер күш-ажылы деп аладып турар бичи коллективни бо хүн-нердеги чедириниң бо-дур.

В. АНАНИН.

Совхозка болган байырлал

Төрүтүгөн, ойнап өскө суу-рунга, оң чурттакчыларынга ут-тундурбас эки чүвени кылырын кым күзөсө боор. Ол кижиниң күш-ажылга чедишкени-даа, азы уениң чаа эгелээшкени-даа болуп болгай-ла. Ону хандыр билдип, бо-дап чоруп буйаның кижилерин бирээш «Улуг-Хая» совхозтун №2 Хайыракан салбырынын мур-накчы механизатору Солунам Хуу-рак болур. Оон дугайында рес-публика солуннарынга бижиң, ра-диога мактап чугаалап турган деп Солунамга чугааларымың, ол мынча диди:

— Мен ам 25 харлап тур мен, а 25 харлыг, угааны четки берген киж чедишкенинне менээр-ген-мес, улам эки ажалдаар ужурул-г.

Оон чугаалааным шын. Ол чүг-дө совхозтун өвс база районук мурнакчыларынның бирээш, могал-шыларын болавас, ас сеткилдиг, өзүлүг күш-ажылчы оол. Бистин делем совет чуртуваста Солунам Хуурак ышакш тура дүшпөс кү-зел-сорукуту ажалчыны кижилер хей, олар коммунисттер даарты-ны бо хүн кылыры дээш ажал-дап турарлар. Ынчангаш СЭКП Улуг-Хем райкомунун секретары Н. А. Харченко база «Улуг-Хая» совхозтун директору П. Я. Моисеев олар Солунам Хууракка пар-тия райкомунун болгаш райкүс-комун, совхоз дирекциязынын Хүндүлүг бижиктерин тыпсып ту-ра, чүрөктин ханызындан байыр чедирип, чедишкенинни байыр.

Бистин партияныс коммунисттер келер үе дээш илелкейлиг демиселчилерни деткип, оларның чога-алгыч мергежилниң бугу тала-биле сайыраар арганы берип тур-рар. Ол демиселчилериниң бир бе-лүг бо чылдың беш айларынын планын 106,5 хуу күүсөткен Хай-ыракан СБФ-нын бригадир С. Кү-

жүгет, инек кадарчы К. Кенден, бир инектен 789—804 килограмм сүтү саап алган саанчылар С. Ту-лук, Т. Бурунмаа, Т. Барындаа, чакыс хову ажалдарынын бугу дүргүзүндө бирээш-ле 629 га чер-ни аңдарган механизаторлар Д. Конгаржал, Ч. Донгак, 100 хойдан 98 хураганы алган хойжу-лар О. Баджык, М. Чаш-оол, бир бызаадан хонукта 500 грамм не-мелде денини доктаамал чедиң ап турар бызаа ажалчыны Д. Дагбалаар олар болур. Сов-хозтун ажал-ишчилери бо чылдын чакыс хову ажалдарын кыска хуу-саада бедик агротехниктиң бай-далга эртирил, күнүгө сүт са-ларын беш ай планын 101,5 хуу

күүсөткен. СЭКП Улуг-Хем рай-комунун секретары Н. А. Харчен-ко база совхозтун директору П. Я. Моисеев чакыс хову ажалдары-нын чедишкенин доозулааны-би-ле ажал-ишчилерге байыр чеди-рин, дүк кыргылаанында болгаш сүттен кезимделериниң бедикелин-ге чедишкенин ажалдаарыче оларны кыйгырган.

Чакыс хову ажалдарынын доо-зулаанында турсактаа совхоз-ка болган бо байралаз өрткөн чылдыңындан дээр организациг эрген. Арыг-Баж, Хайыракан, Хевдерге сайыраалардан чонку да-жырынга табыштыр кылган олуттарлыг дөрт-дөрт машинаны

салбыр бүрүзүгө тускайлаан. Ба-комунд хүнүдө ол машиналар эртенгиин чеди шактан эгелес, салбырлардан байралаз болур черже ийи-айн катап чоруп, хей-ки-жи байыралаа киржирин хандыр-ган, Хайындаган эът, чөк продук-тары-биле элбек ларектерин, хел бараннары сазар автолавка-ны тургускан.

Д. АНАН-ООЛ.

ЧУРУКТА: «Улуг-Хая» совхоз-тун мурнакчы механизатору Со-лунам Хууракка шанналды тып-сып турда. СЭКП Улуг-Хем райко-мунун секретары Н. А. Харченко байыр чедирип турары.

Фото А. ЗАЙЦЕВТИН.

КҮШ-АЖЫЛЧЫ МЕДЭЭЛЕР

ЧҮС МУНУ БУДУРУЛГЕ БЗР

Ленин аттыг колхоз Чөөн-Хемчик районда ту-дуг талазы-биле калбарып турар ажал-агылар-ның бирээш. Бугурулге, култура-амыдырал болгаш чуртталга тууду-галарына хереклээр туу-буу колхозка 1955 чылдан бээр бугуруп кел-ген. Туу-буу бугурур эвеноу хоочун тууду-галары Дамдин-Билчег Сундун-оолович Ондар удурут-п келген.

Эвено колхозту туу-буу-биле чыл бүрү ханды-рып, харын-даа артыкшылыг кылдыр бугуруп, өзөш өскө ажалы ажал-агыга кирип кел-ген. Мында ажаллап турар колхозчулар туу-буу колхозка-ла хол-биле бугуруп турар бол-за-даа, колхоз баштаар черин берген планын чыл бүрү амыр күүсөдүп келген. Эвено тургу-с-тууга чылмыдан эгелээш, сезон санында 75—80 муң туу-бууну бугуруп, туудуга берип келген.

Туу-буу бугурулузунин планы чыл-чыла-ла амыр күүсөттинип, туу-буу хергелдөөн артып, биче курлавыр тургустуна берген-биле 1964 чылдын планынга туу-буу бугурури көрдүмөйи барганы-биле эвеноу тараткан турган. Ол чорук колхозка таарымча чок чорукту болдурун. Кур-лавырга чыткан өзөш-биле туу-буу колхозтун хергелдөөнө четпейн барган. Колхоз 1964 чылда туу-буу дилеп тывар, өске черлерден саттынар уругта таварышкан. Колхозтун төп салбыры — Иймеде 160 олуттуг клубтуң печкаларын чаар-ты кылыр апарган, туу-буу чок, өскөртөн дилеп сазар ужурутуп апарган. Ындагы-ла бедик кайымы тыптыр боор ийик, колхозта школа директору Семис-оол туу-буу берип дуаалаан. Чамдык кол-хозчуларын, эи ылангыс малчыларын печка-лары 1964 чылда септетпемей, чаа кылдыр печ-калар кылдырмай барган, колхозчулар түрөнтүг байдалга таварышпааннар.

Эрткен чылы туу-буу бугуруп үндүрерин сок-саткыш, таарымча чок байдалга таварышканын колхоз баштаар чери билгеште, бо чылын туу-буу бугурур эвеноу катат тургускан, эвеноу эш Ондар база катат удурут берген. Колхоз бо чы-лын 100 муң туу-буу бугуруп үндүрерин план-наан. Эвено ук ажалда май 20-ден аделеп, ки-рипкен, ам 15 муң туу-бууну хептеп, кургалып

алган, өртөдириниң бедикелин кылып турар. Эвеноуң кежигүн бугуруп хүнде 320—430 че-дир туу-бууну хептеп, ажал планын 125—135 хуу чедирип турарлар.

Эвенода 14 киж быгылааттыган, оларнын аразында туу-буу бугуруринин талазы-биле дур-жулалыг улус база бар. Эш Ондарнын удурт-кан эвеноуун кежигүнери туу-буу бугурур та-лазы-биле беринген ооналганы амыр күүсөдүп, колхоз туу-буу туу-буу-биле хандылары чугаажок.

О. АРАНЧАА.

БОТ МЕХАНИЗАТОРЛАРГА

Танды районунуң «Тилдеге» совхозунуң ди-рекциязы бо чылын 60 орунуг, 28 өрөөш нини чуртталга бажынын тууг ажалдага киририн планнаан. Чаа туттунар бажынга совхозтун бот механизаторлары чурттаар.

1. Мартый-оолдун уурутканы 10 киж состав-тыг тууду-галарга бажынын туугу доозу-кан, ам иштики шеверлешкени ажалын болгаш херимин кылып турар. Чаа нини чуртталга ба-жынын августта ажалдага кирир дээш тууду-галар күженишкенин ажалдап турарлар.

Бажынын бус-биле иштер, орун, дөжөк хе-рекселдер, стол, сандай, шаф болгаш өске-даа эдилеп чүүлдерин совхозтун күсели-биле тургу-зар. Механизаторларнык даштыкылазынга таа-рымчалыг байдалды тургузар дээш совхозтун дирекциязы, партия, профсоюз организацила-ры чогуур кичангейин салып турар.

М. БЮРЮМ.

МУРУНКУ ОДУРГАДА

«Талы» совхозта чуртталга бажынын ту-дар болгаш септээр дөрт бригада ажалдап турар. Бригадаларда ниниин-биле 60 киж быгылаат-тыган. Коммунист күш-ажылды деп бедик атты эдилеп турар Иов Базарын удурут ту-дар бригаданы мурнуку одургада чоруп турар.

Бригада бо чылын 2—3 квартиралыг 4 ба-жынын тууг ажалдага кирир турган, ам 2-лин дооскан болгаш ийи бажынын туугу-ру бедикте ажалын чорудуп турар. Тууг ажалы-белен, ийи бажынын таван салып эгелдөөн.

Б. БАРБА

Чөөн-Хемчик районда «Большевик» колхозунун №1 хойку бригаданын бригадирини Монгуш Балчы 11 чыл хой каларын келген. Ол бодунга быжылган 335 төрүт хойларын шымырак, күш-шылдыгы кагадалап турар. Коммунист мадчы ам Шехи сүмү Сөвдинин депутат. Бо чылын төрөөн 298 хойдан 307 баш чаш тураттарын менди камгалап алган. Кадарчы бир хойла-на 2 кг 700 грамм дүктү, 100 хойдан 105 хураганын аларын хулаан-ген. Хойжууну кадалында хой оолдашкыны ам-даа үргүтүп турар.

Кадарчы чүгө бодунун арга-мергежине даям олурбайт, эске малчыларын дуржулгазы-биле база таныжып турар. Ол ботунун «Торгалыг» колхозунун суралгы хойжуларын Көмбүл-оол, Ыйма оларын мал каларып турарын барып көрүп чораш. «Дүк көвүдиринин дуржулгазын олардан шингээди алган мен. Шөөрүнү көскү ажил-херээ кижини ажил-ажинге уруг дуа болур дээрин үнелес арга-жорук» деп, ол чүгөтүп турар. Бодунун дуржулгазын бригаданын кижигунеринге даямчып турар.

Монгуш Балчынын арга-дуржулгазын сонугураан чүт ишти-ни малчылар оң алынга кээп турар. Эрткен чылын Улут-Хем,

Барымал-Хемчик райондары, Бай-Тайганын «Мурнакчы», «Мал-чы» колхозтарынын хой калар-чылары малчыга аалчы болуп чо-рааннар. Олмышка Моол Арат Республиканын малчыларын оң ажилын сонугураан, каш улаа кел-гилеэн. Аалчылар хоочун малчы-нын дуржулгазын улуу-биле үнел-леп, алаа боттарынын ажилы-нын дугайын чүгөтүп, сүмелер-ни катканнар.

Бо малчы өг-бүдө боттарынын харымсалгалыг ажилы-биле че-регелештир боттарынын культу-руг амырларын бедилеп турар. Огуну иштиги ханазын дуй кы-зыл хилини долгандыр шыккан. Ында радиоприемник, даярнык машина даш, эске-даа херексе-дер бар. Ширтектерин мы-рындай-ла чаа. Малчынын өнөтө бодунун тускай библиотекасы ба-за бар. Ында малчылар дугайы-да болгаш эске-даа хой-хей ном, сеткүүлөр бар.

Оң удурун турар бригаданын кижигунеринге база-ла мал-чындан дуах чок, эки ажилдап турар. Бригада бо чылын кышкы хонштан көжөрдө калжа-хораз-зын чаа септеп, келир күзүн ажилгаарына шуут белек кылып, дерип, коптаргаш, чогунда эде-ти бөлүлгөн.

О. ДАРЫМА.

Монгуш Халың-оол 7 чыл дургузунда чалаачылап келген. Ол бодунун ажилына мергензин, машинасына урелишкени болбас. Халың-оолду «Чыраа-Бажы» сохостук хову-шөлдеринге болгаш туралгаларына бо-ла көрүп болур. Часын тарылга эгелээри билек-лиг Ан-Ханда, Алаанта, Хорум-Даг элдеринде шөлдерин ол үрөзүн сөөртүп кирипкен. Дүн-хүн-даа чок хал тургаш, нормазын ийи чус хуу чедир куусадил турган. Оң саады бергенниң уламындан чаштырылга аргалады чангыс шак хире-даа анаа турар умунога та-варышпаан. Ан сөткүлүг, телептик күш-ажылы даш, чалаачы Монгуш Халың-оолду улус мактап турар.

Фот. О. МАСПЫЙ-ООДУУ.

Ажылчыннарнын хевиниң дугайында

Ан-Давурантын, Хову-Аксынын, №60 автобазанын, «Тыса сүт туулуучу» тууг-монтаж эргелешкин, Кызылдың тууйбу завод-ууч болгаш эске-даа ажилчын коллективтериниң ижилиери тускай ажилчын хеп, ажил ийи, камгалап дегилери даш чегелиг чүгү-дер-биле хандырылганын дугайында айтыргыны сонугурап турар. Ол талазы-биле тайылбырны бээрин облофочувелениниң мол тех-никтиг инспектору И. В. КАЛИНИНДЕН редакция дилзэн.

Чогуур хуусааныңа чедир эдиле-везин даш ийикке алы чилдирген даш хептиг өртөн кандыг-бир арга-биле тыртат, төлөдир чорукту бол-дурбас. Ындыг төлөдирге админис-трация чүгө кандыг-бир ажиллак-чы тускай хепти кара ажегерөөн үрөп, чилдирген чаварылгада хем-кет кылды херектеп болур. Ортекти тыр-тарынын хемчелелин ботургулде де-мти ажилдакчынын чедирген кога-ралынын хире-чегереп барымдалаар.

Бо талазы-биле бистин республи-канын ботургулдеринге болгаш ту-дугаларында хой четтестер бар болуп турарын айтыр херек. Хоорайнын коммунал-ажыл-агыл чери (эргелек-чиш ам Миросников) көчөгараарга хем майкытааштарын бербейн турар. Чамык ажил-агылдар ховен-саалын костюмнерин, отаа ууар, суга өтөс хептерин доктааттыган норма бол-гаш стандарт ботургул бербейн баар. Чок болза өй-шаалда солугас, се-тепес болгулар. Ылагыя бисте ажилдан үнгөн ажилдакчылардан оларын ажиллап турган тускай хе-тин дедир хулаан алыр чүгүм дыка сагыттымайн турар. Ботургуленин боттарынын бургууу-биле чүгүл-маан, септеттинген хепти ажилчы-нардан хулаан албайн, оон тускай хеп даш акша тыртарын хараар болгулар. Дуааагыттыман хеп даш оң хире-чегерге-биле төлөдир тыр-тар чорук-биле ажилчылар таар-зымаан болур. Ботургулде чегинге хепти септар-селдир, чүт болгаш аштар черлер, ол хепти шыгашп кагалалар тускай шактар бар бо-лур ужурут. Ындыг черлер чок болганында үс-чарга борашкан хеп-ти хулаан албайн, оон өртөн тыр-тарга канчап-даа таарышпас. Ындыг таарышталар Улут-Хем мыш ажил-агыл чегинге, «Кызыл туугу» эрге-лешкине, «Тыса сүт туулуучу» тууг-монтаж эргелешкине даш чегелиг эске-даа организациаларда бар бо-луп турар. Профессияларын алыр-лар ажил-биле обкомары болгаш чег-челер комитеттери үзгөс тола-раттыган чүгүмү турар таарыш-таларын шыгашып контролдар болза чогуур. Тускай ажилчын хептерин болгаш камгалап дегилери доктаа-тыган норма ботургул ажилдакчы-ларга өй-шаалда берген турарын ол черлер хайлаарар ужурут. Амды-лааштан эгелеп министрстволар, эргелешки, албан черлери 1966 чылда тускай хеп талазы-биле чегилерин мын болгаш өй-шаалда тургускан турарын бо-ла-ла профессиаларны кагалаларында алаа чөгүр.

Ажыл хевин өртөктиг берип келген. Ол үдөн эгелээш СССР-ниң Министр-лер Чөвүлдеинин чанында күш-ажыл болгаш ажил талырыниң талазы-биле Күрүне комитетинин база ВЦСПС-тиң Президиумунун доктаа-лыг ботургулде ботургулде ботур-гулдеринге ыныг хепти шупту халас хандырар апарган. Ол тала-зы-биле тускай ажилчын хеп бээр-ниң чангыс аай нормазын бадылаан. Ол дээрге ботур-ле ажилчынарга бир аай хамааржыр.

Бир өвөс ажилчын азы ажиллак-чы кижиге тускай ажилчын хеп бердинген болза, ону чүгө ажил үезинде ажиллаан турар ужурут. Ажил үезинде тускай хеп бээрге-даа албас, ол чокка ажилдап чорукту күш-ажыл чүгүмү үрөзүн кылдыр саваар апар. Ол хептер кижиге ботур-гулде дурт-сынынга, айт мага-бол-дунга таарышкан болгаш чараш, аргы-шөвөр турар. Бир өвөс органи-зация чери болза, ол ажилчын бо-лу ону садып алгаш, оон өртөн албан чегинге төлөдир алыр эргелг.

Ажыл хевин ботургулде дегискар-рыдан үнүрерин хортун турар. Ону тускай шыгашар чегинге кагалалар. Чүгө ажилчын аай-биле тургун ыныг чери чок ботургуленин ажил-чынары (мыш белектели, чег шил-челет партиялар даш оон-даа мыш) ботта хамаарышпас. Ындыг таарышталар ажилчын хевиниң ка-галалды даш ажилчын кижиге болу харымсалгалып болур.

Ажилчынарга мурнуна ажил-латтынын турган хепти база берип болур. Ындыг таарышталда ол хепти септет-селип, чүп ашташ, дегин-фещиялап каан турар ужурут. Хеп-териниң адилдеринин хуусаалын адми-нистрация биле профессиалдык баб-рик-завод комитеттери кады тургу-зар. Ажилдап турар кижиге хамаар-рыла чокка хуусааныңа четпейн алып азы хиреленип каган хепти бу-дургулде чери септеп бээр ийикке, азы аштап арыгаш бээр хулаагел-тиг. Ындыг хепти септээр азы ор-наары чүгүлде аларганын админис-трация месткомун төлөкелчи-биле акт ботургул чорудар.

Хай-хай ботургулдерде яны-бүрү кижилер эдилеп турар дегилерин тускай хептер база бар. Оларын хеп-ти азы үсчүктүгн кагалаларында кагалалар турар. Сөөк үдө дашыг-а херектер чыгып чык, резина хеп болгаш оон-даа эске ыныг эдиле-лери чүгө херектер ажилга ажил-лар болгаш ону чек болгаш үсчүктө мастерлери база эске-даа албан ду-жаалдыг кижилер харымдалар.

Тускай ажил хевин алган чүгүл-ден эгелээш хуусаалы даш бергенде ол хеп херектелеттес ужурут эске ажилче шилчин ийикке азы ол ажилдан үнгөн таарышталар ажил-лак кижиге ону дуаар хулаагелтиг, чүгө даш ол дээрге ботургуленин хевиниң болур болгаш ону ажил үезинде ажилгазын даш түр берген болу.

Хулаан алынган тускай хептерин, камгалап дегилерин месткомун тө-лөкелчилери болгаш администрация акт ботургул боттандырар. Араалык ажилдакчыны чүгүлден баа тола-раткан турар. Ындыг ажилды ботур-гулдериниң чорутпайн тура-ры хаараданчыт.

Ботурун ажилчын хевиниң кам-гыт ботурунун дугайында тайылбыр ажилчын ажилдакчыларын ортузга чорудары, ажилдакчыларын хеп-биле өй-шаалда хандырар турары болгаш ыныг хепти септеп, чүп аштаарын контролдары база-ла профессиал комитеттериниң херээ болур.

И. КАЛИНИН, облофочувелениниң кол техниктиг инспектору.

ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫНЫН ТҮННЕЛИНДЕ

Санаторжустан школанын өөредилге чылы доозулганы-биле школанын администрация чери бүгү райондардан келсе чогуур ада-лелерин чалап келген. Май 30-де одаг ажилдышкыны-биле Чөөн-Хемчиктин Чыргакыда калдыкшыла школанын 1964—1965 өө-редилге чылында түнелдерин көөрү агадзын.

Белеткен каан пионерни одагы долгандыр шыып тургускан ах кыдыгыт беш адырынын адыр ботурунун дугулаан эки өөре-дилет пионерлер кымысптарга, келжик ийирге бүртүктен адын сарыг чалымыштар одагыны үнү өрү аттыгыт үтөн. Пионер-жи, школыта уураал одаг чанында ногаан аргаже тарай берди. Школадарынын болгаш пионерлериниң яны-бүрү өюннаны, чы-лып келген ада-нелерин тапшылары баян-музыкага үдөткөш, хип турган чалымыштын адын сарыг чырыын өтүр уугу-биле ары-нардан ада-кесиктиг өөрүшкүзүн көргүзүп турган. Оюн үш шак хире үргүтүлгөн.

Май 31-де өөредилге чылынын чедикшиктерин көөрү-биле чымыган ада-нелерин хуралы школанын директору аш Дугубан-ныч илеткенин дыннаан. Школа өөредилге чылын 94,5 хуу доос-кан болгаш эмелетип, өөрерин 120 өөреникчилерин барык-ла 75 хуууу аарымдан актирар, эске массалыг школаларга өөренип бо-лур деп, эмелете чегиниң шыныгылаан болгаш өөредилге чылын дооскан херекчилериниң түс-туста алгылаан.

Ада-нелерге кылган «Бүгү делегей байдалынын дугайында» лекцияга Коммунист партиянын сөөлү үдө болгулаан Плениуна-рынын уугу амырларын шиптирлериниң дугайында, каала ажил-агынын улам көдүренини хемчегилерин чүгүлде шиптирлериниң күчүстенип, масса чогуун ол шиптирлерини чөгүтүп деп санап, күө-селип турарына база делегейде империалисттер агрессианын улус-тар аразында харымдаларын дүшкүрүтүп ботурун турарын лек-тор О. С. Халыш-оол тайылбырлап берген.

Ол мышка келген ада-нелер уругулары-биле кады түс-түс «Класс хуралдарына олуржуп, уругуларынын өөренип турар байда-лы болгаш өөредилге арга-мергеженин дугайында класс баш-кыларынын бешадылдан билди алганын.

Хурал соонда школыта оолдарын оону—национал хуреш бол-ган, алаа 16 шилдиги—оолдардан бири, ийиги, үшүч черлери 7-ти классчы Виктор Дамыин, 6-ты классчы Тунат Тунгар-оол, 5-ти классчы Алёна Самдан олар түс-түс үлөшкөн.

Ада-нелерге көргүскөн концертти уугу-биле үлөшкөн чүгүлде. Ол орта ийити өөреникчилер ийикчилер кижилер, ылагыга 6-ты классчыларын «Авай» деп ырары, 7-ти классчыларын «Чечек» деп тандымын онза солун болган.

М. ДОКУР-ООЛ.

Ажыктыг кылдыр эрттирерлер

В. П. Ленин аттыг пионер органи-зациянын Току районуна чөвүл-де болгаш улус өөредилге кидиин школадарынын чыгыш дымтаныла-зын канчаар, кааа организастыг эр-тирериниң талазы-биле тодаргай хемчегилерин ажиллап кылган.

Колхозтар аразынын пионер лагери-те хей уругтар дымтанылар. Ону дымтанылар таарымчалыг, чараш бойдуз чүрүмалдыг Аас хей-дүк кыдында тургускан. Амыг үеде дымтаныр уругуларын хулаан алы-рында лагерин белектеп, ону кы-дырында хей-нятиянын күчүн ажил-лап турар. Лагериниң дерлөгөз чоккук хунерде доостур болгаш школадарынын халгуд дымтаныла-зын июнь 23-тен эгелээр. Ол мы-каш, Кызылдың Юрий Гагарин аттыг пионер лагеринге база Артеке эки өөредилгелер, сагылга-чүгүтүп, хей-нятиянын ажилына ийикчилер чарба хире өөреникчилерин дым-тандырар чорудар.

Дымтаныла үезинде школадары-нын назы-харынын аай-биле күш-ажылды шип таарыштыр организа-циялар көргөн. Ылагыга «Совет Тыса» келди ажил-агыл артелини баштар чери (даргасы В. Тамын-оол) уругуларын чыгыш дымтаны-лазынын үезинде уругуларын мал чечи белектер бригадаларын тургу-зарынын төлөдирин кылган. Орта ажиллаан өөреникчилерин төлө-рин уугу болур болгаш ажил хуу-мыска, ойнал, дымтанырында таар-ымчалыг байдалды тургузар. Шо-коладарынын бригадаларын уугу-рун коммунисттер болгаш комсомол-чуларга дагары. Ол болза уругу-ларын күш-ажылдын база дымтаныла-зын шип организастарында дуа-лаар. Колхозтарын сипен белектер бригадаларына районун 400 ажыг школадарын ажиллаарлар. Ол мы-каш кат, мөөгү чымр азелоларын тургузар.

Ботурун төрөөн черин өөренип

Салбырнын удуртукчуларынын кичээнгейинге

АЖЫЛЛА ЧОН БАЖЫНАР
Улут-Хемде «Найралы» сохостук Булуун-Терек салбырында ажил-лап чок, эки турар бажынар бар. Олар шуптуз чөвөр ажил. Чамыды-ла мурнуна хей-нятиянын албан черлери-даа тургулаан, эскелеринге улустар-даа чүртүп турган. Ол оран-саанын та чүгө эки каалкан, чүгө ажиллап кыбирес чүгө ийик. Азы суурда чүртүлгө бажынары чегир чүгө ийик бе? Ыныг бе дээрге, чүртүлгө оран-саа тыппайн, бир бажындан эске «Бажыне көжү, бирге байдалга таарып турар кижилер бар. Чижээ, салбыра эмелете эргелекчи Р. Донгак кыш, чак чок

эске улустар бажынарына арга-тамып келген.

Шала туушкан ара каалкан тууду-тар база бар. Ол бүгү бажынарга күчүренин акша-харгалыгын чары-лазын билдиргир. Оларын дораан ажиллап кыбирер херек.

ЭЛЕКТРИ БОЛГАШ ЧАГЫЛАР

Булуун-Терекке электри станцияны тургустунга-ла дыка үр апарган. Кижиге баарга, электри чырыкмыз-биле суурун бүгү бажынары хан-дыртыган турар хире. Херек кы-рында ыныг өвөс. Ам-даа 100 ажыг өргөлдерге электри кичирин-

маан. Электри станциязынын хөдөл-дирер мотору эргижирген, ыныгаша эйи-ле үрөтүп турар. Ук станция ай-ганында сохостка 200 ажыг рубль-лиг уругуларын кичирит турар хире-инде-ле, эргижирген моторун чаа мотор-биле солугурун хемчээп ал-байн турар.

Суурда телефон чагылары үр бо-лганында дээр ирэн. Хат халдырар ирик чагылар ушкан, мал-маганын сөп каап турар таарыштал бар. Шей-ген сымындык дегилер халайым базы келген турар. Шак бо чегес чүгүлден хамаарышкан черлери чайлаалары негетинип турар.

Б. НОРЖУН.

билди база тыпса чогуур, аныг-аныг чүрт ботурунун онза байдалында хамаарыштыр аныглар биле партия-ларын аразында онза харымдаларын яны-бүрү болур чорунга комму-низмдин кол-кол принциптерин дүшүрүп билдирине деп Ленин кө-рүп чораш.

Бүгү төөгү, ылагыга революция-ларын төөгүзү болза эки дээр пар-тияларын, эки муракшы агыларын эки медегелет апаргандыгын билди турарында кезээде утка-шымыр байлак, яны-бүрү, хей талаалыг, диг-ир-боттот, «Кажар» болур деп Ленин бижсэн. Революция аны болза хей-нятия ажил-чорудалганын бүгү хевирлерин азы талааларын бичи-даа казыла чокка шингээди алыр ужурут болгаш бир хевирин эске хевирге дүргөн болгаш хевиртен шилчин бээрине белек турар ужу-рут.

Ол шынында-ла ыныг бооп турар, Европанын болгаш Азияны чүртта-рында улус-демократтыг революция-лар ажилчын агынын демиселенин эки яны-бүрү хевирлерин—чепек-тиг болгаш тайбын, парламент бол-гаш парламентаризм дашаар, чажыт болгаш ажил хевирлерин ажилла-рынын чиктерин көргүскөн. Бо бүгү болза революстуг демиселди хей яны чүгүлден кандыг-бир чангыс хевир болдулар дээр оралдакшы-ныкын калдыг-даа үндөзүн чогуу көргүзүп турар.

Революстуг теорияны чогадыкчы көөр чорук болза чүгө практикаг дуржулганын шип үнелээшкенин эвес, харин база бодунун политика-зын шүтүмчүлүкк өзү-биле көөрү бо-луп турар. Частырымы ажил-биз-миниярын, ону ботурган байдалын чыдаагынын тып, анализтеп көөрү, частырымын өй-шаанда эдил турар болза, ыныг партия шымыг партия диг деп чүрөк көргүзүп турар бо-лаш ол чорук агынын, оон соопла массаны база кижилеринин болгаш өөредилериниң чепсээ болур деп, В. П. Ленин санап чораш. Кандыг-даа бол гаралга таарыштып тургаш-даа бол чүгө бодунун кадын камгалаар, бо-луп ажилчын чептестерин чажы-раарып кызылар партия болза, бо-луп политикага массаларын боту-рулдин чалааш ток божадыкчы оларын-биле бодунун харымдалыг коошкар, ажилчын агынын хер-езинге улут когаралды чедирин ту-рак

Бистин партиявын, делегейин коммунист шимчээшкенин күжү болза нийтелип хажуулузунин үе-чаа ботурунде, төөгүнүн ханы эргил-делери ботурунде, марксизм-ленин-чи өөредилге база чаа улам бедик ча-даже хажууп турарында. Чогуун-на харын оон ужурунда марксизм-ленинизм бүгү эртемниң ийикте эки чаа үезин эртемни болуп шылаан. Марксист болгаш Энгельстиң теория-зы Ленин чогадыкчы өзү-биле кө-рүп, ол теорияны чаа-чаа чүгүлде ийелээр биле байтыкан. Социализм даш демиселчилер болза баштайг салгалдан дашып келген идеяны арга эргелекчилерин эрги бижик-тер ботурун шыгашары мышка шы-гаш чытпас ужурут деп онзалат демдегилевишкан, салгал дашаан идеяны чогадыкчы өзү-биле көр-дөп коммунист болгаш ажилчын партияларга Ленин чаган.

Марксизм-ленинизм чогадыкчы көөрүнүн чайыныпчак үлгер-чижээ болза делегейин коммунист шим-чээшкенин төөгүтүг документтери—1957 чылдын Декларациязы, 1960 чылдын Медегелет турар турар. Бистин партиявын XX, XXI, XXII съездилерге ажиллап кылган болгаш СЭКП-нин Программасында кирген чыгыш шүгүм ыныг үлгер-чижек болуп турар.

Ажилчын шимчээшкенин бүгү өр-түрлөринин инициативаны ийелери-нинге, яны-бүрү байдаларга демис-селди хей яны хевирлерин болгаш методтарын ийелеттинеринге делегет органы бербешкан, 1957 бол-гаш 1960 чылдарда Чөвүл хурал-дар болза тайбын, национал хамаар-шышпас чорук, демократия болгаш социализм даш демиселди оларын дашыкчы эдилелерин үндөзүн бол-дургаш, ажи-дуума бүгү партиялар-нын хөдөлгилеринин ийити шүгү-мү айткан.

Оон-биле кады, делегейин хажуу-лузиде 1960 чылдын соонда улуг эскерлишкенин болгаш деп чүвени бистин партиявын эки билди турар. Делегей байдалында, ажилчын бол-гаш национал-хосталгалы шимчээш-кениде, делегейин социализм систе-мазын хажуулузиде чаа болушты-рун болгаш чорудулгалар тыптып кээп турар. Оларын хандыр анализ-тээр, практикаг дуржулганы бүгү талаалыг үнелеп көөрү, кайи-бир ту-руштары тодарышары эргелек чүгү-ла.

Политиканы эртем үндөзүннүг ке-рээде шыгыш ажиллап кылмын—аимдыралдык фактыларын, агылар куштериниң деизмнүүр боттуу-биле үнелеп көөрүп, чаа теңдешилерин өй-шаанда эскерип, ону барымдалап, политиктиг шүгүмү ажиллап кыл-мыр эргелек чүгүлде деп Ленин негеп чораш.

Ленинни чачылдарга шыныч СЭКП коммунист тургузушкунун оруунда бистин мурнуула тургусту-куп келер бүгү айтырларын шиптирлерин эртемге, массаларын коллективтиг дуржулгазына болгаш ажил-болгалды даям, нийтелип коойлуун барымдалап, ботамчалыг болгаш даша чокка көрүп турар. Нийтелипчел мурнак чүгүлдерин болгаш улустун улам өзүп турар хевирлерин партия бүгү хемчег-биле астып турар. Субъективизмге, ажил-агылы болгаш политиктиг сорул-галарын шиптирлерин үндөзүн чок өзү-биле көөрүп ууар, марксизм-ленинни теорияны ботурун көөр чорукка уугу партия шиптирлер де-миселчилер турар. СЭКП Тон Комитет-тиг октябрь, ноябрь болгаш март Плениуларынын ажак улап ужу-рудуз болза, чүгүл-да мурнуула, олар партиянын ажилына эртемге үндөзүлгөткөн Ленинни өзүлүг стилиди катал тургусканында, бистин улус ажил-агылыны улам ийик хажууларын боттуг болгаш ажил-гыт хемчегилерин айтканында болур. Партия болза бистин ажил-агыл бол-гаш культура амырларынга уду-рутулганын бүгү адырларын, бодунун бүгү организастарына эртем при-нциптерин чайгыш чокка ботандыр-гарын чедип алыр даш ажилдап тур-ар.

В. И. ЛЕНИННИН «Коммунизм»-ге «өөөнээрини» уругулар азы-раа даш ажиллап бүгү утка-шы-лар болза марксизм-ленинни шымы теорияга болгаш тактикага үндө-лөш, делегейин коммунист шим-чээшкенин чангыс эки бажыла-рыныч улаган. Бистин шимчээш-кенин бузулбас чангыс эки—оон чедикшиктерин үндөзүн, ма-гадыла-дыр дээрин Ленин дем-дегеп чораш. «Капитал дээрге дегей күжү-дүр. Ону тилээр төлөдө ажилчыларын бүгү дегей эдиле-ли, оларын бүгү дегей ажи-дуума-лышкы чорук херек» деп Ленин би-жээ.

Коммунист шимчээшкениде бар турар бергерин бодунун кара са-гыштыг сорулгаларына ажиллаар даш, империалист реакция бүгү

чүвени кылып турар. Социализм чүрт-тарында ууар, делегейин ажилчын болгаш национал-хосталгалыг шим-чээшкенин ууар империалист боттарынын күштерин катгыштыра-рын оралдажып туралар. Соци-ализм чүрттарында ууар, революстуг күштерге ууар, ийел-ле оларын мангыстайдыр ийел-ле чоккады-рыкка улаштырар өнүкчүлөдөр хуу келген тууду-на улам ажилдыг болуп бар чылдар. Маалдыргы вьет-нам улустун хосталгалы болгаш ха-маарышпас чорукке чүгүлде боо-чеспекти күжү-биле базарын орал-дажып турар америк империалист-терин Вьетнама арастаныг үлгө-дешкиниери бо дугайын херечил-дир турар. АКШ-тын империалисти-ри дууну политиканын агресси утка-лы бүгү дегейге база катал көр-гүскенин Доминикан республикага бооп турар болушунулар база ка-тал херечилер турар. Сөөгү үдө буржуаз паралаганын шугап бижир турары «Диксонсон доктрина» деп алап турар чүгө болза, ол дээр-де улуустар хосталгалыг демисе-линн базыкчы дегелер жандырар, ийи ролон күсүлсид турар америк империализмин ажил үлгөлдир-дир. Революстуг шимчээшкенин хуу-рээлде чөвүлдерин ажиллап алган, империализм оон сонгаш-даа ий-шкенин күштелерин оралда-жып деп чүгө шүгү билдиргир-дир.

Байдал ыныг турла чангыс эл даш демиселден ким ойталап, чан-гыс элге орукту кылып тыварын кы-күзөйи турар болур, бүгү чүрт-тарын ажилчы чоинарынын мурну-н да хире харымсалганын ыныг кижиге болунап ап турар. Партиялар аразында бар чөвүлдерге чылдак тырткыш, империалист агрессиага ууар демиселге калы хевирлерин ойталаар чорук канчап-даа бадит-катынып шылаас. Социалист ла-герин болгаш делегейин комму-нист шимчээшкенин сыры кат-гышкынында чүгө делегейин чаа дайны чедиреп деп боозар бол-за ол шип эвес болур ийик. Делегей дайнынын өртү күш кээрин манал олурбайн, харын дайнын өөскүдү үндүрүп келди дег болушунуларын ыныг чорудалганын, дегилегел демократтыг күштер-биле кады хөдө-лип турган, чаладырлар марксизм-ленинчилер боттарынын сорулга-мын көрүп туралар.

Коммунист болгаш ажилчын партияларын төлөкелчилеринге 1965 чылдын мартта Москвага болган Консулдативтиг ужуражышкыны-нын дугайында дыназанын айтп турары-биле алырга, политиктиг шү-гүм, теорияны болгаш тактиканын хей-хай чүгүл айтырларына ха-маарыштыр чөвүлдер бар турла беш империализмге ууар демиселге чангыс эки чеге чедип ап болур болгаш чедип алыр-даа эргелек чүгүлде болур.

Чангыс эпти бажылаар чүгө принципталдыг үндөзүн, Декларацияга болгаш Меде
